

Zašto nam ova knjiga treba?

Kada netko uprizori pleh i žicu*, pitamo se: što je sad to?
Najjednostavnije je i najsigurnije reći: to je lutkarstvo.

Potom se pak nadovezuje žal za onom starim lutkarstvom kakvo poznajemo još iz dana djetinjstva, gdje su lutke još izgledale kao normalni ljudi ili životinje.

(Onda nam se učini kako to ipak možda nije lutkarstvo?)

Na ovo se sad opet nadovezuje strah kojekakvih brižnika da će, nastavimo li tako, lutkarstva potpuno nestati jer je, kako iz godine u godinu konstatiraju prigodom našeg slavnog i veličajnog PIF-a, lutaka sve manje. Kao kad bi netko rekao da je *špica* sve manje, pa bi možda tako i sam balet, ako ne i ples, mogao zauvijek otići u zaborav.

(„Forma ne smije postati uniforma“ – prišapnuo je Kandinski, valjda tako davno da ga nismo dospjeli čuli.)

Nije dakle, da lutka nema dovoljno. Važnije je odgovoriti na pitanje što je to lutka, zašto je ona tu, ili zašto tu nije, a što je onda i s tim prokletim plehom i s tom žicom?

Na to će nam dakle, vrlo iscrpno i argumentirano odgovoriti upravo ova knjiga.

Možda će nam ona pomoći i da odlučimo napokon shvatiti kako je tu, već desetljećima prisutna, jedna nova umjetnička grana, koja u svijetu ima ovo ili ono ime, kod nas nikakvo, koje je tek dio tradicionalno, ali i moderno lutkarstvo, a koja znatiželjnim korakom grabi u svim mogućim smjerovima umjetnosti od kojih je kao sinteza sazdana.

Neki dan gledala sam predstavu o vodi, za djecu od 18 mjeseci na dalje. Pokazalo se da djeca nemaju problema s kazalištem materijala. Pojavi li se slučajno nešto iz tog žanra i za odrasle – kritika ostaje bez riječi. Druga je opcija, može se reći i lošija, secirati viđeno neprimjerenim instrumentarijem, onim dominantnim i jedinim poznatim posuđenim iz „pravog“ ili „velikog“ kazališta.

Istovremeno divimo se Brooku, Mnouchkine, Kantoru, Wilsonu...i njihovoj figuralnoj estetici, a nikako da povežemo ovo figuralno s lutkom ili figurom, nikako da pomišljamo o zajedničkim korijenima. .

Knjiga mi je došla u ruke još davne 1990. godine, što je godina njezinog izdavanja, baš kad sam se upitala čime se ja to zapravo bavim.

Je li uopće legitimni raditi ovakvo kazalište u kojem „glume“ papiri, vreće i tkanine? Jesam li došla do same granice dopustivog ili mogu ići još malo dalje? Gdje je granica tijela izvođača (sigurno ne i glumca), pretapaju li se njegovi udovi s pejzažem, ili zidom da bi postali takozvana scenografija?

Zašto mi uopće ne odgovara podjela na kostime, scenografiju, lutke, maske?... kad tako lako jedno prelazi u drugo. Tko je tu autor? I čega? Riječi koje nema? Slike?

Ovo (drugo) kazalište definitivno treba i svoj drugi rječnik. I u tom smjeru će poraditi ova knjiga.

I čime se to dakle, neki od nas bave?

Ta nije moguće da strast, strah i poštovanje koje osjećam prema lutki, maski; tu magiju koja me odvodi do otvora nepoznatog labirinta dubine kojeg tek naslućujem, nije moguće da se to daje opisati slatkim deminutivima kao što su: lutkice (zna se omaknuti i riječ: bebe), krpice, predstavnice...

Autor se potrudio da beskompromisno stvari postavi na svoje mjesto.

Danas mogu reći kako je lutka, lutka koju ja poznajem, moćna, silna i snažna, i da to što ju mi danas takvom ne doživljavamo, sigurno ne govori o njoj (ili protiv nje), već govori o nama samima. Sklona sam vjerovati da imamo lutku kakvu trenutno zaslužujemo.

Prisjećam se autistične djevojčice u Grožnjanu, koja je cijelim tijelom drhtala vidjevši naše maske. Na licu su joj *istovremeno* igrali strah, zapanjenost, uzbuđenje, znatiželja, ljubav,..

U malim intimnim susretima, s onu stranu valorizacije i mjesta koje je lutki dodijeljeno, događaju se čudesne ljepote.

I opet govorim o lutki misleći zapravo na nešto mnogo šire, sveobuhvatnije, ta riječ je napokon, o teatru figura.

Još jedan evidentan razlog zašto nam ova knjiga treba.

Aktualna, i nakon toliko godina nepročitana.

Treba nam, kao sve ono čega nismo ni svijesni, dakle, u tolikoj mjeri više.

Autoru knjige, gospodinu Werneru Knoedgenu zahvaljujemo na velikodušnoj suradnji.

* Odsustvo kritičke svijesti nije sam naš specijalitet. U Pogovoru, na str. autor ironično opisuje vrlo poučan njemački primjer.

Kruna Tarle